

Kommunal og distriktdepartementet
digitaliseringsstrategi@kdd.dep.no

Oslo, 29. november 2023

NOPAs innspill til ny nasjonal digitaliseringsstrategi

NOPA – Norsk forening for komponister og tekstforfattere ble stiftet 26. januar 1937. Vi er den største organisasjonen for opphavere til musikkverk i Norge, med 1560 medlemmer som lever av å skrive musikk og tekst til musikk. I tillegg har vi 450 «NOPA-tilknyttede», som er i startgropa av en karriere som låtskriver.

NOPA takker for muligheten til å levere høringsinnspill til ny nasjonal digitaliseringsstrategi, og vil i dette notatet svare på spørsmålene som stiles fra vårt perspektiv som rettighetshavere.

1. Forventninger til strategien

NOPA forventer at nasjonal digitaliseringsstrategi tar inn over seg de omfattende og strukturelle endingene samfunnet vil gå gjennom i møtet med kunstig intelligens og digital transformasjon. En del av dette bildet er ekstremt raske taktskifter, som gjør det vanskelig å planlegge i detalj for framtiden. For litt over ett år siden var veldig få kjent med begrepet «generativ KI», i dag har mange tatt i bruk verktøy som ChatGPT og Midjourney.

En ny nasjonal digitaliseringsstrategi må sikre at Norge kan reagere agilt på en stadig mer omskiftende virkelighet. Vi mener det vil være viktig å kunne gjennomføre reguleringsprosesser langt raskere enn tidligere, og at vi i motsatt fall neppe vil holde tritt med utviklingen. Dette har vi gjennom de siste par tiårene allerede sett tydelige eksempler på i møte med både IP-kriminalitet og store teknologiselskaper.

For digitale rettighetshavere har EU vært en positiv kraft de senere årene. Dessverre synes det som at Norge alltid venter for å se hva EU foretar seg for vårt felt. Og om EU vedtar et direktiv, venter norske myndigheter for å se hvordan våre nordiske naboland implementerer dette før vi foretar oss noe.

Om Norge skal ta en ledende posisjon i de digitale omveltningene vi nå står ovenfor, må vi ha en mer proaktiv forholdning. NOPA forventer at norske myndigheter benytter mulighetene som ligger i vår EU-tilknytning via EØS, vår status som «early adaptors» av ny teknologi, landets gode økonomi og generelt gode rammevilkår.

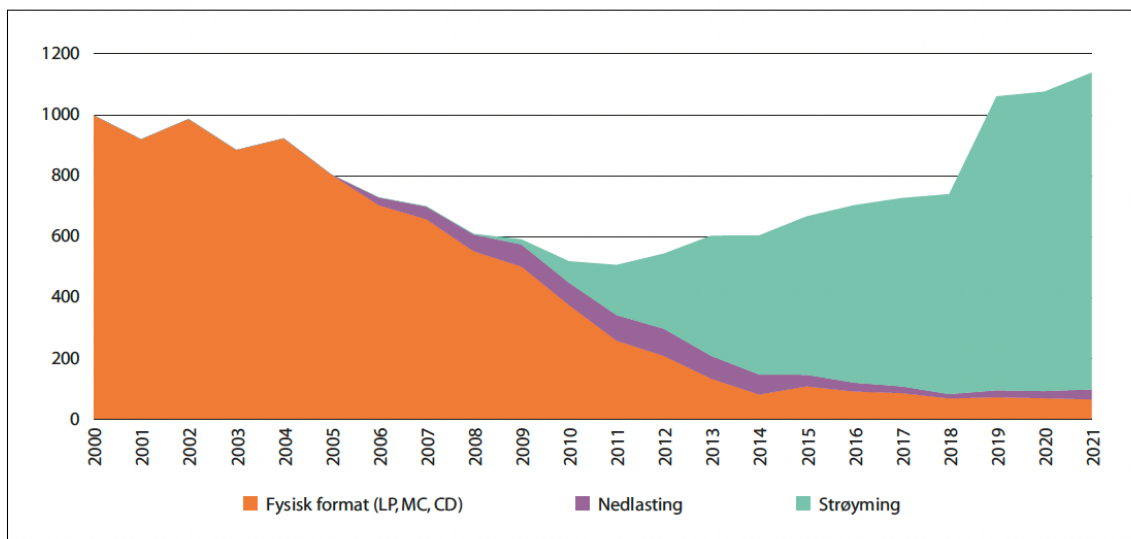
NOPA håper at vi som nasjon kan ta en ledende rolle i møtet med kunstig intelligens, også på rettighetssiden.

2. Er det drivkrefter og utviklingstrekk som vil påvirke samfunnet generelt, og som strategien bør ta høyde for?

Musikkbransjen gikk gjennom dramatiske år i forbindelse med overgang fra fysiske lydbærere til strømming. Da et digitalt musikkmarked lot vente for lenge på seg, bredte illegale fildelingstjenester som Napster, Limewire og etter hvert Pirate Bay om seg.

«Pirateri» var ulovlig, men fikk i liten grad konsekvenser for de som sto bak. Rettighetshavernes muligheter til å straffe forfølge lovbrudd ble underveis også svekket av «Millenium copyright act» og «safe harbour-regelen». Med dette som bakteppe oppsto strømmetjenester som Spotify og lignende. Selv om disse tjenestene ga rettighetshaverne mindre betaling/vederlag enn i den tidligere økonomien med fysiske lydbærere, ble de foretrukket fordi tilstrekkelig mange konkluderte med at «litt er bedre enn ingenting».

Etterdønningene er noe musikkbransjen – særlig de mange små aktørene – har slitt med helt frem til våre dager. Først i 2019 nådde omsetning av innspilt musikk i Norge samme kronebeløp som i år 2000:

Figur 2.7 Omsetning av innspilt musikk fordelt på ulike format, 2000–2021 i mill. kroner

Kjelde: Ifpi.no, Statistikk og *Kunst i tall 2021*, Kulturrådet. Tala for 2020 og 2019 kan ikkje sammenliknast direkte med tidlegare år, fordi desse i større grad omfattar omsetning som ikkje direkte er rapportert inn til IFPI Norges statistikk.

Faksimile fra side 23, Meld. St. 22 (2022–2023) «Kunstnarkår»

I tillegg til betal-strømmetjenester som Spotify etc, har sosiale medier som YouTube, Facebook, Instagram, TikTok, Snapchat fått enorm utbredelse de siste 15 årene. Disse plattformene tillater brukeropplaget innhold, som har vært en utfordring for rettighetshavere. Vi har opplevd møtet med selskapene bak, som oftest amerikanske, som ganske brutalt. I våre øyne «tar de seg til rette», og forsøker å uthule rettigheter som opphavere, utøvere og andre har hatt siden boktrykkerkunstens barndom.

NOPA er i all hovedsak fornøyd med støtten vi har fått for vårt syn om rettigheter i lovgivning og rettslige avgjørelser, både fra norske og europeiske myndigheter. Et gjentakende problem – ikke minst mot de illegale aktørene nevnt tidligere – har det dog vært for lang responstid.

Vi forventer derfor at strategien tar høyde for å imøtegå «big tech-forholdningen», og gir en klar retning på hvordan Norge skal sikre og forvalte norske rettigheter i møtet med digitalisering, kunstig intelligens og globale teknologiselskaper.

3. Hva er de viktigste digitaliseringsutfordringene fremover?

Et stort problem for rettighetshavere i innhold som er publisert på internett, er at materialet benyttes som treningsdata for KI-modeller. Dette skjer uten at rettighetshaverne blir spurt, uten at de gir tillatelse, uten at det betales vederlag og som oftest uten at man en gang får vite om ens materiale er benyttet til treningsdata.

Teknologiselskapene argumenterer gjerne for at metoden de benytter – såkalt «web scraping» (å «støvsuge» nettet for en gitt type filer) – er lovlig. Hvis man ser på intensjonen bak vår åndsverklov og tilsvarende i andre land, er det som rettighetshavere vanskelig å godta denne argumentasjonen. Det at filer ligger åpent tilgjengelig, og ikke bak betalingsmur eller andre stengsler, betyr *ikke* at de er til fri benyttelse. Snarere tvert imot: svært mye av innholdet på internett er beskyttet av opphavsrett eller andre typer vern.

I en situasjon der alt endres i stor grad og i et heseblesende tempo, er imidlertid ikke lovverket klokkeklart i forhold til deler av det vi møter – eller *kan* tenkes å møte. Bestemmelser som er gjort tidligere kan plutselig virke motsatt av intensjonen. Et eksempel på dette er digitalmarkedsdirektivet (2019), som nå skal implementeres i norsk lovverk:

En av de viktigste årsakene til at digitalmarkedsdirektivet ble utformet, var å styrke rettighetshavernes mulighet til å oppnå rimelig vederlag hos plattformtjenester som YouTube og Facebook. Direktivet har imidlertid to paragrafer (artikkel 3 og 4) som åpner for såkalt «text- and datamining» i ulike sammenhenger. Da EU-organene ble enig om endelig direktivtekst i 2019, ble text- and datamining ansett for å være noe sært, for spesielt interesserte i akademien.

Text- and datamining er i dag helt sentralt for å sammenstille data for opptrening av KI-modeller. Derfor er dette sentralt i striden om rettigheter i – og med det fordeling av inntekter fra – utvikling av kunstig intelligens. En implementering av artikkel 3 og 4 i digitalmarkedsdirektivet vil være en svekkelse av åndsverkloven, slik den er utformet per november 2023. Implementering av disse artiklene vil derfor virke helt motsatt av det som var intensjonen bak digitalmarkedsdirektivet i 2019, og rettighetssiden forventer at dette endres i 2026-revisjonen av direktivet.

Når en slik situasjon oppstår, noe som lett kan tenkes å skje i fremtiden grunnet stadige omveltninger, er det etter NOPAs syn ekstremt viktig at norske myndigheter er i stand til å handle raskt. Vi må ikke la posisjonen der rettighetshavere blir skadelidende bli stående over mange år, slik tilfellet fort blir i dag.

4. Hvordan kan regjeringen bidra til å løse disse utfordringene gjennom denne strategien? Kom gjerne med konkrete forslag til tiltak.

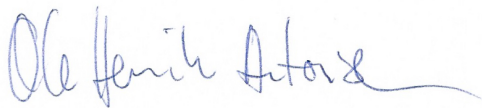
Strategien og utforming av lovverk må stille krav til at kunstig intelligens utvikles i tråd med grunnleggende prinsipper utarbeidet av blant annet [CISAC](#), [CIAM](#) og [ECSA](#), som NOPA stiller oss bak.

Utdypet mener NOPA disse punktene er særlig viktige:

- **Opphavsretten må respekteres**
Strategien må legge til rette for at opphavsretten klargjøres tydelig i forbindelse med trening av KI-modeller.
- **Transparens om treningsdata**
Rettighetshavere må kunne vite om deres verk/materiale er benyttet til opptrening av KI-modeller. Det må innføres krav om tydelig dokumentasjon og offentliggjøring av denne, slik at overtramp kan forfølges i rettssystemet.

- **Rimelig vederlag**
Rettighetshavere må ha rett til å inngå lisenser, kollektivt eller individuelt, og å få rimelig vederlag for bruk av sitt materiale.
- **Reservasjonsrett**
Rettighetshavere må ha mulighet til å reservere seg mot å bli benyttet i trening av KI-modeller, på en praktisk gjennomførbar måte. Effektive internasjonale systemer for merking av verk (metadata) som tilgjengeliggjøres eller reserveres vil bli nødvendig. Norske myndigheter må ta en ledende rolle for å sikre at dette kommer på plass.

NOPA oppfatter at regjeringens intensjon bak nasjonal digitaliseringsstrategi er at vi som nasjon skal ligge lang fremme i møtet med ny teknologi og kunstig intelligens. Det er noe vi applauderer, og for å lykkes mener vi det er viktig at myndighetene sørger for at vi innhenter og besitter mye kunnskap om kunstig intelligens. At vi tar en ledende internasjonal rolle for utforming av regelverk og regulering av KI. Og at vi på andre viktige områder – som for eksempel rettigheter – tilstreber å bli en global premissleverandør i global utvikling.

Ole Henrik Antonsen
Styreleder, NOPA